

Opettajan materiaali

Ohjeita opettajalle

Sarjakuvan tavoitteena

- ▶ nuoret oppivat tunnistamaan, mikä on seksuaalista häirintää ja ahdistelua
- ▶ nuoret oppivat, miksi seksuaalinen häirintä/ ahdistelu on väärin ja mitä laki siitä sanoo
- ▶ oppia tunnistamaan ja ymmärtämään seksuaalisen häirintään tai ahdisteluun liittyviä tunteita
- ▶ nuoret ymmärtävät häirintään puuttumisen tärkeyden
- ▶ nuoret osaavat hakea tilanteissa apua ja luottavat saavansa apua
- ▶ nuoret oppivat omien rajojen puolustamista ja toisten rajojen kunnioittamista
- ▶ käsitellä seksuaaliseen häirintään liittyviä asenteita, uskomuksia ja myyttejä

-
- ▶ Sarjakuvassa on kerrottu kahden yläkoululaisen välinen episodi. Sarjakuvassa kerrotaan, miltä häirinnän tai ahdistelun kohteeksi joutuminen tuntuu ja miten sellaisessa tilanteessa tulee toimia.
 - ▶ Sarjakuvan avulla voidaan:
 - ▶ pohtia muun muassa häirinnän ja ahdistelun vaikutuksia
 - ▶ käydä läpi oikeita toimintaohjeita häirintä ja ahdistelutilanteissa
 - ▶ Keskustelun tulee olla toisia kunnioittavaa ja kaikkien tulee voida osallistua keskusteluun turvallisesti
 - ▶ Sarjakuvan avulla on tarkoitus käsitellä seksuaalista häirintää ja ahdistelua yleisellä tasolla
 - ▶ Sarjakuvan viimeisellä sivulla on lyhyitä ohjeita ja linkkejä
 - ▶ Mikäli jollakin nuorella nousee esiin tarve käsitellä omia kokemuksia yksityiskohtaisemmin, sitä ei tulisi tehdä koko luokan kuullen
 - ▶ opettaja ehdottaa jatkamaan keskustelua tunnin jälkeen
 - ▶ Jos aihe jää yleisesti puhuttamaan nuoria, on hyvä palata siihen myöhemmin
 - ▶ Nuoren voi olla vaikea kertoa häirinnästä tai ahdistelusta. Kun aiheesta keskustellaan turvallisessa ympäristössä, nuoren on helpompi tulla kertomaan mahdollisesta kokemastaan häirinnästä tai ahdistelusta.

Tunnin kulku

- Järjestetään luokkaan tuoleista rinki
 - kaikki oppilaat ja opettaja(t) istuvat samassa ringissä samalla tasolla juttelemassa näistä vaikeista ja tunteita herättävistä aiheista
- Kerrotaan oppilaille tunnin sisältö ja se, että matalin osallistumisen taso on istua ringissä, muuhun ei ole pakko osallistua
- Katsotaan sarjakuva yhdessä läpi kuva kerrallaan
- Sarjakuvan jälkeen voidaan käydä seuraavan dian väittämiä läpi "peukuttamalla", opettajakin voi peukuttaa
- Opettaja pysähtyy joka kysymyksen jälkeen ja kertoo omat kommenttinsa, mikäli mahdollista, tunnit kannattaa vetää yhdessä kollegan kanssa, jolloin keskustelu voidaan käydä aikuisten kesken, ja nuoret seuraavat / osallistuvat siihen helpommin
- Väittämien jälkeen voidaan **tutussa** ja turvallisessa ryhmässä jatkaa keskustelua avointen kysymysten avulla

Tutun ryhmän kanssa

- avoimet kysymykset pienissä ryhmissä keskustellen

(vastauksia voi kerätä myös esim. post it -lapuille)

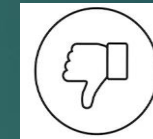
Väittämät

- ▶ Käyttäytykö Juho mielestäsi hyvin? Entä oikein?
- ▶ Elinalle jäi tilanteesta hyvä fiilis.
- ▶ Elinalle jäi p** ska fiilis.
- ▶ Olen itse nähnyt vastaavan tilanteen IRL (= in real life).
- ▶ Olen nähnyt vastaavan tilanteen somessa.
- ▶ Olen itse kuullut vastaavista tilanteista.
- ▶ Olen kuullut nimittelyä ja fyysiseen olemukseen puuttumista (huora, homo, lauta).
- ▶ Tiedän, että ne ovat seksuaalista häirintää.
- ▶ Tiedän, miten toimin jos koen seksuaalista häirintää tai ahdistelua.
- ▶ Tuossa sarjakuvassa kohde oli tyttö. Tiedän, että tämä asia koskettaa kaikkia sukupuolia yhtäläillä.
- ▶ Tiedän, minne toista ei saa koskea ilman lupaa
- ▶ Tiedän, mihin alueille koskettaminen on seksuaalioikeuksien loukkaamista.
- ▶ Tiedän, että seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia.
- ▶ Minulla on joku aikuinen kotona, kenelle puhua asiasta.
- ▶ Minulla on joku aikuinen koulussa, kenelle voisin kertoa.
- ▶ Tiedän, että Tyttöjen talo ja Poikien talo auttaa näissä(kin) tilanteissa.

Peukuta

samaa mieltä

eri mieltä

en osaa oikein sanoa

Avoimia kysymyksiä keskustelun tueksi

- ▶ Miten Juho käyttäytyi? Miksi hän toimi niin?
- ▶ Miltä tilanne Elinasta tuntui?
 - ▶ Minkälaisia tunteita seksuaalinen häirintä tai ahdistelu voi aiheuttaa?
- ▶ Miten Elina toimi tilanteessa? (Oletko itse kokenut tai nähnyt vastaavaa?)
- ▶ Miksi Elina ei heti kertonut opettajalle tai jollekin muulle aikuiselle tapahtuneesta?
- ▶ Millä tavalla tarinan kulku muuttuu, jos häiritsijä olisi Elina tai joku koulun aikuinen?
- ▶ Miten tilanteen käsittelyn tulisi vielä jatkua aikuisten toimesta?
- ▶ Millaiset katseet ja sanat voivat olla seksuaalista häirintää?
- ▶ Mistä voit huomata, että käytös loukkaa ja toinen tuntee olonsa epämukavaksi?
- ▶ Miten sinä voisit toimia, jos näet tai koet seksuaalista häirintää/ ahdistelua?
- ▶ Millainen opettaja herättää luottamusta?
 - ▶ Mikä rohkaisisi oppilaita kertomaan kokemuksistaan?
 - ▶ Miksi on tärkeää kertoa kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä tai ahdistelusta?

❖ opettajan tulee olla valmis ottamaan vastaan nuorilta tulevat vastaukset ja viemään niitä tarvittaessa eteenpäin

Muuta tärkeää

- ▶ keskustelussa on tärkeä määritellä termit
seksuaalinen häirintä ja seksuaalinen ahdistelu
- ▶ sarjakuvassa tapahtuu selkeä rikos (ahdistelu)
 - ▶ rehtorin kansliassa käsittelyn ja anteeksipyyntöä lisäksi siitä
pitää tehdä myös rikosilmoitus!
- ▶ aiheen käsittely voi olla vaikeaa myös aikuiselle. Nuoren kokemusta helposti vähätellään ja häirityn tunteet jäävät käsittelemättä.
- ▶ ympäristön asenteet ja reagointi on keskeisessä roolissa häirintään puuttumiseksi. Jokaisella nuorella on oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön, missä ei tarvitse sietää seksuaalista häirintää
- ▶ on tärkeää muistaa kertoa nuorille, että aikuinen on valmis kuuntelemaan, mikäli asiasta haluaa tulla juttelemaan myöhemmin

Määritelmät

► seksuaalinen häirintä

”Seksuaalista häirintää ja häirintää sukupuolen perusteella samoin kuin käskyä tai ohjetta harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää on pidettävä tässä laissa tarkoitettuna syrjintänä.

*Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa **sanallista, sanatonta tai fyysistä**, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.”*

Tasa-arvolaki 7 § [\(30.12.2014/1329\)](#)

► seksuaalinen ahdistelu

” Joka koskettelemalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla tässä luvussa säädetä rangaistusta, seksuaalisesta ahdistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.”

Rikoslaki 20 luku 5 a § [\(27.6.2014/509\)](#)

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

LOUKKAAVAT ILMEET JA ELEET

Itsensä paljastelu,
kiusallinen tuijottaminen,
salakatselu, käsimerkit,
ilmeilyt, silmäniskut

SANALLINEN HÄIRINTÄ

Vihjailu, ehdottelu, vartaloa
tai pukeutumista koskevat
huomautukset, kaksimieliset
vitsit, seksuaaliset
kommentit,
ehdottelut, vaatimukset,
vastikkeellisen seksin
ehdottaminen

FYYSINEN HÄIRINTÄ

Lähentely, taputtelu,
silittely, epäsopiva
halaaminen, intiimien
alueiden koskettelu

NETTIHÄIRINTÄ

Seksuaalisia kuvia, videoita ja viestejä lähetetään pyytämättä, uhkaillaan
ottaa tai muokata kuvia ja lähettää eteenpäin, pyydetään
tai kiristetään lähettämään seksuaalisia kuvia, lähetetään
kuvia eteenpäin tarkoituksena kiusata ja selitetään toimintaa vitsailuksi.

SEKSUAALIOIKEUDET

1. OIKEUS OMAAN SEKSUAALISUUTEEN

Kuka saa nauttia seksistä? Pitääkö olla tietyntyylinen, että saa nauttia omasta sukupuolesta?
Miltä tuntuu asua maassa, jossa seksuaalivähemmistöt on kielletty lailla?

2. OIKEUS TIETON SEKSUAALISUUDESTA

Millaista olisi elää maassa, jossa nuorille ei tarjota lainkaan seksuaalikasvatusta?
Miten seksuaalikasvatus voisi tavoittaa ne, jotka eivät pääse kouluun?
Saavatko kaikki tietoa seksuaalisuudesta, myös vähemmistöt kuten vammaiset?

3. OIKEUS SUOJELLA ITSEÄN JA TULLA SUOJELLUKSI

Miksi niin moni tyttö on naimisissa alaikäisenä? Mitä tarkoittaa sukuelinten silvonta?
Mitä on seksuaalinen häirintä? Onko nimittely väkivaltaa?

4. OIKEUS SEKSUAALITERVEYSPALVELUIHIN

Minkälainen on hyvä lääkäri? Mitä tarkoittaa luottamuksellisuus?
Miten varmistetaan, että kaikki saavat ehkäisyä sitä halutessaan?
Mitä tapahtuu, jos abortti on maassa lailla kielletty?

5. OIKEUS TASA-ARVOON JA SYRJIMÄTTÖMYYTEEN

Kenen ääni saa kuulua? Mistä löytää rohkeutta vastustaa epätasa-arvoisuutta?
Voinko taiteen kautta vaikuttaa? Toimiiko politiikka?

6. OIKEUS YKSITYISYYTEEN

Kuka saa päättää, mitä kerrot seksuaalisuudestasi? Kuuluuko asiasi sukulaisillesi?
Entä jos tarvitset esimerkiksi vamman takia apua päivittäisissä toiminnoissa?
Mitä kannattaa postata nettiin?

7. OIKEUS VAIKUTTAA

Pelottaako sinua kävellä yksin kadulla, jos olet tyttö? Entä jos olet erinäköinen kuin muut?
Voiko ihminen olla laiton? Minkälaiset parisuhteet maassasi sallitaan?

❖ Hyvä tarkistuslista kouluille seksuaalioikeuksista

<http://www.ihmisoikeudet.net/wp-content/uploads/2015/11/Seksuaalioikeudet-koulussa-1.pdf>

Lähteet:

- ▶ Aaltonen, Jussi (2012) Turvataitoja nuorille — opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn, Helsinki:THL.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- ▶ Rikoslaki 39/1889. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>
- ▶ Tasa-arvolaki 609/1986. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>
- ▶ https://www.vaestoliitto.fi/@Bin/5048510/va%CC%88esto%CC%88liitto_seksuaalioikeudet_web.pdf
- ▶ http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/5048131/vaestoliitto_info_A4+%28003%29.pdf

Materiaalin laatineet

Hanna Poijula ja Kirsi Pöykkö

OULU

